

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA.410.003.01.2020
P/20/021

Pan
Mariusz Wołosz
Prezydent Bytomia
Urząd Miasta w Bytomiu
ul. Parkowa 2, 41-902 Bytom

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/021 – Kształcenie w szkołach specjalnych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miasta w Bytomiu, ul. Parkowa 2, 41-902 Bytom ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mariusz Wołosz, Prezydent Bytomia ² od dnia 19 listopada 2018 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił Damian Bartyła, Prezydent Bytomia od dnia 1 grudnia 2014 r. (akta kontroli str. 2-3)
Zakres przedmiotowy kontroli	Warunki kształcenia uczniów w szkołach specjalnych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2017 – 2020 (do czasu zakończenia kontroli oraz z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem).
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontroler	Michał Nowak, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/51/2020 z 10 lutego 2020 r. i LKA/132/2020 z 18 maja 2020 r. (akta kontroli str. 1-1A)

¹ Dalej: Urząd.

² Dalej: Prezydent.

³ Dz. U. z 2019 r. poz. 489 ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Szkoły oraz placówki specjalne prowadzone przez Miasto działały na podstawie aktualnych uchwał w sprawie planu sieci szkół, a przepisy reorganizujące sieć szkół przyjęto w wymaganym terminie. Uczniom posiadającym orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego zapewniono odpowiednią formę kształcenia.

Miasto nie opracowało odrębnych planów lub strategii poświęconych zagadnieniu szkolnictwa specjalnego. Zdaniem NIK nie utrudniało to jednak prowadzenia długofalowej polityki oświatowej, ze względu na bieżące diagnozowanie problematyki szkolnictwa specjalnego we współpracy z dyrektorami szkół i placówek specjalnych.

Miasto rzetelnie diagnozowało potrzeby lokalowe i organizacyjne szkół specjalnych oraz planowało środki finansowe na zadania oświatowe, umożliwiając udział w tym procesie dyrektorów szkół specjalnych oraz biorąc pod uwagę potrzeby szkół zgłoszone w planach finansowych. Niemniej jednak – z uwagi na ograniczone środki finansowe – wystąpiły znaczne opóźnienia (często kilkuletnie) w realizacji części zaleceń pokontrolnych Państwowej Straży Pożarnej, a także wynikających z rocznych przeglądów budowlanych budynków specjalnych placówek oświatowych. Skuteczna i szybka realizacja tych zaleceń jest szczególnie istotna z uwagi na bezpieczeństwo zarówno uczniów, jak i pracowników placówek specjalnych. Środki dla niepublicznej placówki specjalnej przyznawano zgodnie z obowiązującymi przepisami. Miasto w ramach nadzoru przeprowadziło kontrole, w zakresie gospodarki finansowej, wszystkich prowadzonych przez siebie szkół i placówek specjalnych.

Prowadzone szkoły specjalne dysponowały odpowiednią infrastrukturą lokalową do organizowania i prowadzenia zajęć oraz spełniały wymagane normy BHP. Stosowano właściwe wagi, na podstawie których dokonywano podziału środków części oświatowej subwencji ogólnej.

Ponadto, Miasto angażowało się we współpracę prowadzonych przez siebie szkół specjalnych z podmiotami zewnętrznymi, np. ośrodkami pomocy społecznej lub organizacjami zrzeszającymi pracodawców. W opinii NIK, taka współpraca przyczyniała się do zwiększenia wsparcia uczniów w zakresie adaptacji do samodzielnego życia, zarówno w trakcie nauki w szkole jak i po jej ukończeniu.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Warunki kształcenia uczniów w szkołach specjalnych

Opis stanu faktycznego

1.1. Miasto Bytom⁵ było organem prowadzącym dla następujących szkół i placówek kształcenia specjalnego:

- w roku szkolnym 2017/2018 – 8 szkół i placówek kształcenia specjalnego⁶.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: Miasto Bytom lub Miasto.

⁶ 1) Szkoła Podstawowa Specjalna nr 2 (z klasami dotychczasowego Gimnazjum nr 5 z oddziałami specjalnymi), ul. Arki Bożka 21; 2) Szkoła Podstawowa Specjalna nr 40 im. Gustawa Morcinka (z klasami dotychczasowego Gimnazjum Specjalnego nr 19), ul. Orłąt Lwowskich 12b; 3) Szkoła Podstawowa specjalna nr 1 w Zespole Szkół Specjalnych nr 3 (z klasami dotychczasowego Gimnazjum Specjalnego nr 20), ul. Konstytucji 20-22; 4) Szkoła Podstawowa Specjalna nr 17 w Zespole Szkół Specjalnych nr 3 (z klasami dotychczasowego Gimnazjum Specjalnego nr 16), ul. Konstytucji 20-22; 5) Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy w Zespole Szkół Specjalnych nr 3, ul. Konstytucji 20-22; 6) Branżowa Szkoła I Stopnia nr 8 Specjalna, ul. Józefczaka 40;

W roku szkolnym 2017/2018 dokonano likwidacji Specjalnego Ośrodka Wychowawczego nr 1. Wychowankowie ww. ośrodka zostali przeniesieni do Specjalnego Ośrodka Wychowawczego nr 2;

- w latach szkolnych 2018/2019 i 2019/2020 – 7 szkół i placówek kształcenia specjalnego⁷.

Dodatkowo w latach szkolnych od 2017/2018 do 2019/2020 funkcjonowała jedna niepubliczna placówka kształcenia specjalnego wpisana do ewidencji prowadzonej przez Miasto⁸ i przez nie dotowana.

Na terenie Miasta Bytom nie funkcjonowały w badanym okresie publiczne szkoły i placówki kształcenia specjalnego prowadzone przez osoby fizyczne i osoby prawne inne niż Miasto.

Miasto nie zawarło umów/porozumień z innymi podmiotami na kształcenie uczniów z niepełnosprawnościami. Z-ca Prezydenta podał, że nie było konieczności zawierania takich umów/porozumień. Jednocześnie dyrektor Zespołu Szkół Specjalnych nr 3 zawierał porozumienia z OREW, w zakresie realizacji na terenie ww. ośrodka zajęć edukacyjnych dla uczniów Szkoły Przystosabiającej do Pracy. Realizacja zadań edukacyjnych odbywała się na podstawie Indywidualnych Programów Edukacyjno-Terapeutycznych, zgodnych z obowiązującymi przepisami oświatowymi, dostosowanych do możliwości i potrzeb uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym oraz zgodnych z podstawą programową przewidzianą dla ww. Szkoły. W ramach porozumienia dyrektor Ośrodka przyjmując uczniów zobowiązywał się do: zapewnienia nauczycieli posiadających wymagane kwalifikacje; prowadzenia pełnej dokumentacji przebiegu nauczania, dzienników lekcyjnych, indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych, zeszytów obserwacji; końcowego i półrocznego podsumowania osiągnięć edukacyjnych i ustalenia ocen klasyfikacyjnych oraz ocen z zachowania; przechowywania dokumentacji przebiegu nauczania po ukończeniu przez ucznia edukacji. Natomiast dyrektor Zespołu Szkół Specjalnych nr 3 zobowiązał się do sprawowania nadzoru pedagogicznego w wymaganym zakresie, założenia i prowadzenia arkuszy ocen oraz wystawienia świadectw ukończenia klasy i szkoły.

(akta kontroli tom I, str. 5, 7-10, 23-29, 56, 61, 122-123, 255-357, 422-461, 463-465, 467-469)

Liczba nauczycieli zatrudnionych w szkołach i placówkach kształcenia specjalnego prowadzonych przez Miasto Bytom w latach szkolnych 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020 wyniosła odpowiednio 236, 235 i 246, a wymiar ich etatów odpowiednio 217,76, 213,20 i 217,84. Procentowy udział nauczycieli zatrudnionych w szkołach specjalnych w ogólnej liczbie nauczycieli wyniósł, odpowiednio: 9,12%, 9,31% i 9,90%.

7) Specjalny Ośrodek Wychowawczy nr 1, ul. Korfantego 14; 8) Specjalny Ośrodek Wychowawczy nr 2 im. Juliusza Słowackiego, ul. Didura 13.

⁷ 1) Szkoła Podstawowa Specjalna nr 2 (z klasami dotychczasowego Gimnazjum nr 5 z oddziałami specjalnymi), ul. Arki Bożka 21; 2) Szkoła Podstawowa Specjalna nr 40 im. Gustawa Morcinka (z klasami dotychczasowego Gimnazjum Specjalnego nr 19), ul. Orłąt Lwowskich 12b; 3) Szkoła Podstawowa specjalna nr 1 w Zespole Szkół Specjalnych nr 3 (z klasami dotychczasowego Gimnazjum Specjalnego nr 20), ul. Konstytucji 20-22; 4) Szkoła Podstawowa Specjalna nr 17 w Zespole Szkół Specjalnych nr 3 (z klasami dotychczasowego Gimnazjum Specjalnego nr 16), ul. Konstytucji 20-22; 5) Szkoła Specjalna Przystosabiająca do Pracy w Zespole Szkół Specjalnych nr 3, ul. Konstytucji 20-22; 6) Branżowa Szkoła I Stopnia nr 8 Specjalna, ul. Józefczaka 40; 7) Specjalny Ośrodek Wychowawczy nr 2 im. Juliusza Słowackiego, ul. Didura 13.

⁸ Dzienny Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy, ul. Małachowskiego 36. Organem prowadzącym placówki było Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną „Koło” w Bytomiu; dalej: OREW.

Liczba nauczycieli zatrudnionych w placówce kształcenia specjalnego prowadzonej przez inny podmiot niż Miasto i przez nie dotowanej⁹ w latach szkolnych 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020 wyniosła odpowiednio 24, 27 i 23, a wymiar ich etatów odpowiednio 21,23, 22,28 i 20,05. Procentowy udział nauczycieli zatrudnionych w tej placówce w ogólnej liczbie nauczycieli wyniósł, odpowiednio: 0,93%, 1,07% i 0,93%.

W badanym okresie dyrektorzy szkół specjalnych złożyli łącznie 9 wniosków o zatrudnienie pomocy nauczyciela, z tego 2 wnioski w roku szkolnym 2017/2018¹⁰, 5 wniosków w roku szkolnym 2018/2019¹¹ oraz 2 wnioski w roku szkolnym 2019/2020¹². W 6 przypadkach wnioski zostały w pełni uwzględnione, w 2 przypadkach zatrudniono pomoc nauczyciela w mniejszym wymiarze, niż wnioskowany, a w 1 przypadku we wniosku nie wskazano wymiaru wnioskowanego etatu (pomimo tego przyznano część etatu)¹³.

(akta kontroli tom I, str. 5, 10, 30-57, 61-62, 65, 122-123, 255-357, 470-472)

Liczba uczniów z orzeczeniami wydanymi przez publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne¹⁴ uczęszczających do szkół na terenie Miasta wyniosła w latach szkolnych 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020 ogółem, odpowiednio: 882, 926 i 991, w tym liczba uczniów uczęszczających do szkół specjalnych i placówek prowadzących kształcenie specjalne prowadzonych przez Miasto, odpowiednio: 482¹⁵, 482¹⁶ i 528¹⁷.

⁹ OREW.

¹⁰ 1 wniosek - Szkoła Podstawowa Specjalna nr 2, 1 wniosek – Zespół Szkół Specjalnych nr 3.

¹¹ 3 wnioski – Szkoła Podstawowa Specjalna nr 2, 1 wniosek – Szkoła Podstawowa Specjalna nr 40 i 1 wniosek – Zespół Szkół Specjalnych nr 3.

¹² 1 wniosek – Szkoła Podstawowa Specjalna nr 2, 1 wniosek – Zespół Szkół Specjalnych nr 3.

¹³ 1) W roku szkolnym 2017/2018: Szkoła Podstawowa Specjalna nr 2 – wnioskowano o 1,0 etatu, przyznano – 1,00 etatu; Zespół Szkół Specjalnych nr 3 – wnioskowano o 0,75 etatu, przyznano 0,5 etatu;

2) W roku szkolnym 2018/2019: Szkoła Podstawowa Specjalna nr 2 – wnioskowano o 1,00 etatu, 0,5 etatu i 0,5 etatu, przyznano odpowiednio 1,00 etatu, 0,5 etatu i 0,5 etatu; Szkoła Podstawowa Specjalna nr 40 – wnioskowano o 1,00 etatu, przyznano 1,00 etatu; Zespół Szkół Specjalnych nr 3 – wnioskowano o co najmniej 0,5 etatu, przyznano 0,5 etatu;

3) W roku szkolnym 2019/2020: Szkoła Podstawowa Specjalna nr 2 – we wniosku nie wskazano wymiaru zatrudnienia, przyznano 0,5 etatu, Zespół Szkół Specjalnych nr 3 – wnioskowano o 1,00 etat, przyznano 0,5 etatu.

¹⁴ Dalej: Poradnie.

¹⁵ Dane z SIO według stanu na 30 września. Z tego: niesłyszący – 1, słabosłyszący – 23, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim – 243, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym – 67, z autyzmem, w tym zespołem Aspergera – 59, z niepełnosprawnością sprzężoną – 72, inne – dzieci i młodzież z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, dla których realizowane są zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze – 12, inne – uczniowie z niedostosowaniem społecznym lub zagrożeniem niedostosowania społecznego (połączone z inną ww. niepełnosprawnością lub występujący samoistnie) – 5.

¹⁶ Dane z SIO według stanu na 30 września. Z tego: niesłyszący – 1, słabosłyszący – 22, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim – 233, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym – 65, z autyzmem, w tym zespołem Aspergera – 67, z niepełnosprawnością sprzężoną – 83, inne – dzieci i młodzież z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, dla których realizowane są zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze – 6, inne – uczniowie z niedostosowaniem społecznym lub zagrożeniem niedostosowania społecznego (połączone z inną ww. niepełnosprawnością lub występujący samoistnie) – 5.

¹⁷ Dane z SIO według stanu na 30 września. Z tego: niesłyszący – 1, słabosłyszący – 22, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim – 249, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym – 64, z autyzmem, w tym zespołem Aspergera – 77, z niepełnosprawnością sprzężoną – 104, inne – dzieci i młodzież z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, dla których realizowane są zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze – 5, inne – uczniowie z niedostosowaniem społecznym lub zagrożeniem niedostosowania społecznego (połączone z inną ww. niepełnosprawnością lub występujący samoistnie) – 6.

Liczba uczniów¹⁸ z orzeczeniami wydanymi przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne, uczęszczających do OREW wyniosła w ww. okresie, odpowiednio: 68¹⁹, 75²⁰ i 77²¹.

(akta kontroli tom I, str. 65-67, 124, 248-251A, 255-357)

1.2. W latach szkolnych 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020 Miasto zapewniło uczniom posiadającym orzeczenie z publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej odpowiednią formę kształcenia specjalnego. Jednocześnie w ww. okresach skierowano do szkół innych niż prowadzone przez Miasto, odpowiednio: 4, 7 i 8 uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.

Przyczyną powyższego był głównie fakt, iż Miasto nie prowadziło ośrodków właściwych ze względu na posiadane przez ww. dzieci niepełnosprawności²². Ponadto uczniów skierowano do innych gmin ze względu na zmianę miejsca zamieszkania oraz brak na terenie Miasta placówki oświatowej, w której uczeń miałby możliwość korzystania w jednym budynku z internatu i ze szkoły specjalnej. Jednocześnie w latach szkolnych 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020 zostało przyjętych do OREW odpowiednio: 11²³, 3²⁴ i 11²⁵ uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.

(akta kontroli: tom I, str. 57, 65-67, 247-247C, 251)

1.3. Szkoły i placówki kształcenia specjalnego na terenie Miasta funkcjonowały na podstawie aktualnej uchwały w sprawie planu sieci szkół, a przepisy reorganizujące sieć szkół przyjęto w obowiązującym trybie i wymaganym terminie. W dniu 30 stycznia 2017 r. Rada Miejska w Bytomiu²⁶ przyjęła uchwałę nr XXXVI/467/17 w sprawie projektu dostosowania sieci szkół ponadgimnazjalnych i specjalnych do nowego ustroju szkolnego, wprowadzonego ustawą – Prawo oświatowe oraz ustalenia sieci szkół ponadpodstawowych i specjalnych. W uchwale określono:

- plan sieci publicznych szkół ponadgimnazjalnych i szkół specjalnych, prowadzonych przez Miasto, z uwzględnieniem szkół ponadgimnazjalnych mających siedzibę na obszarze Miasta prowadzonych przez inne organy, na okres od dnia 1 września 2017 r. do dnia 31 sierpnia 2019 r. z uwzględnieniem

¹⁸ Źródłem dane przytoczonych przez Urząd były informacje zawarte w SIO, do jakich miała dostęp osoba operująca systemem. Natomiast dane OREW pochodziły z wypisu z orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, wydanych przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną. Jeden uczeń może mieć kilka niepełnosprawności.

¹⁹ Dane przekazane przez OREW. Słabowidzący – 7, słabosłyszący – 1, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim – 7, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym – 45, z niepełnosprawnością ruchową w tym afazją – 31, z autyzmem, w tym zespołem Aspergera – 17, z niepełnosprawnością sprzężoną – 52, inne – dzieci i młodzież z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, dla których realizowane są zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze – 16.

²⁰ Dane przekazane przez OREW. Słabowidzący – 5, słabosłyszący – 2, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim – 8, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym – 48, z niepełnosprawnością ruchową, w tym afazją – 32, z autyzmem, w tym zespołem Aspergera – 22, z niepełnosprawnością sprzężoną – 56, inne – dzieci i młodzież z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, dla których realizowane są zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze – 19.

²¹ Dane przekazane przez OREW. Słabowidzący – 6, niesłyszący – 1, słabosłyszący – 2, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim – 7, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym – 55, z niepełnosprawnością ruchową w tym afazją – 33, z autyzmem, w tym zespołem Aspergera – 28, z niepełnosprawnością sprzężoną – 62, inne – dzieci i młodzież z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, dla których realizowane są zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze – 15.

²² W 2017 r. – niepełnosprawność sprzężona (słabowidzący i niepełnosprawność intelektualna w stopniu lekkim; autyzm, słabosłyszący i niepełnosprawność intelektualna w stopniu lekkim); słabosłyszący. W 2018 r. – niesłyszący; niepełnosprawność sprzężona (autyzm, niesłyszanie, niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym); autyzm; niepełnosprawność intelektualna w stopniu lekkim i konieczność korzystania w jednym budynku z internatu i szkoły; autyzm (w tym przypadku nastąpiła zmiana miejsca zamieszkania). W 2019 r. – niesłyszący; słabosłyszący; słabowidzący; niepełnosprawność intelektualna w stopniu lekkim i konieczność korzystania w jednym budynku z internatu i szkoły.

²³ Z tego 10 z Miasta i 1 spoza Miasta.

²⁴ Z tego 1 z Miasta i 2 spoza Miasta.

²⁵ Z tego 9 z Miasta i 2 spoza Miasta.

²⁶ Dalej: Rada Miejska.

klas dotychczasowych gimnazjów specjalnych prowadzonych w szkołach innego typu;

- plan sieci publicznych szkół ponadpodstawowych i szkół specjalnych, prowadzonych przez Miasto Bytom, na okres od dnia 1 września 2017 r. do dnia 31 sierpnia 2019 r., z uwzględnieniem klas dotychczasowych zasadniczych szkół zawodowych;
- warunki przekształcenia dotychczasowych publicznych gimnazjów w odpowiednio publiczne ośmioletnie szkoły podstawowe, publiczne licea ogólnokształcące, publiczne technika lub publiczne branżowe szkoły I stopnia, a w przypadku gimnazjów specjalnych – także w publiczne szkoły podstawowe specjalne, prowadzonych przez Miasto;
- projekt planu sieci publicznych szkół ponadpodstawowych oraz szkół specjalnych, prowadzonych przez Miasto, z uwzględnieniem szkół ponadpodstawowych mających siedzibę na obszarze Miasta, prowadzonych przez inne podmioty, od dnia 1 września 2019 r.

Uchwała została podana do publicznej wiadomości poprzez umieszczenie na stronie Biuletynu Informacji Publicznej oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu. Śląski Kurator Oświaty²⁷ zaproponował zmiany w uchwale²⁸, które zostały uwzględnione przez Urząd, a tym samym przyjęto, że uchwała uzyskała pozytywną opinię Kuratora Oświaty²⁹. Uchwała została przekazana do zaopiniowania 5 związkom zawodowym, z których 2 wyraziły opinię pozytywną³⁰, natomiast 3 nie wyraziły żadnej opinii w terminie³¹.

W dniu 27 marca 2017 r. Rada Miejska przyjęła uchwałę nr XXXIX/496 w sprawie *dostosowania sieci szkół ponadgimnazjalnych i specjalnych do nowego ustroju szkolnego wprowadzonego ustawą – Prawo oświatowe oraz ustalenia sieci szkół ponadpodstawowych i specjalnych na okres od dnia 1 września 2017 r. do dnia 31 sierpnia 2019 r.*, zawierającą:

- Plan sieci publicznych szkół ponadgimnazjalnych i szkół specjalnych prowadzonych przez Miasto Bytom na okres od dnia 1 września 2017 r. do dnia 31 sierpnia 2019 r., z uwzględnieniem klas dotychczasowych gimnazjów, w tym specjalnych prowadzonych w szkołach innego typu;
- Plan sieci publicznych szkół ponadpodstawowych i szkół specjalnych prowadzonych przez Miasto Bytom na okres od dnia 1 września 2017 r. do dnia 31 sierpnia 2019 r. z uwzględnieniem klas dotychczasowych zasadniczych szkół zawodowych, w tym specjalnej.

Uchwała uzyskała pozytywną opinię Kuratora Oświaty. Akty założycielskie szkół specjalnych prowadzonych przez Miasto zostały przyjęte w drodze osobnych uchwał³² i określały:

²⁷ Dalej: Kurator Oświaty.

²⁸ Dotyczące ujęcia w uchwale dwóch dodatkowych szkół.

²⁹ Zgodnie z art. 217 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60, ze zm.).

³⁰ Związek Nauczycielstwa Polskiego, Oddział w Bytomiu i Radzionkowie; Międzyzakładowa Organizacja Związkowa NSZZ Solidarność Pracowników Oświaty i Wychowania w Bytomiu.

³¹ 21 dni od przekazania uchwały. Były to: Region Śląsko-Dąbrowski NSZZ „Solidarność” w Katowicach; Powiatowa Rada OPZZ w Bytomiu; Forum Związków Zawodowych w Katowicach.

³² 1) Uchwała Rady Miejskiej nr LV/706/17 z dnia 30 października 2017 r. w sprawie stwierdzenia przekształcenia dotychczasowego Zespołu Szkół nr 1 w Bytomiu w ośmioletnią Szkołę Podstawową Specjalną nr 2 w Bytomiu; 2) Uchwała Rady Miejskiej nr LV/705/17 z dnia 30 października 2017 r. w sprawie stwierdzenia przekształcenia dotychczasowej sześciolletniej Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 17 wchodzącej w skład Zespołu Szkół Specjalnych nr 3 w Bytomiu; 3) Uchwała Rady Miejskiej nr LV/704/17 z dnia 30 października 2017 r. w sprawie stwierdzenia przekształcenia dotychczasowej sześciolletniej Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 1 wchodzącej w skład Zespołu Szkół Specjalnych nr 3 w Bytomiu w ośmioletnią Szkołę Podstawową Specjalną nr 1 wchodzącą w skład Zespołu Szkół Specjalnych nr 3 w Bytomiu; 4) Uchwała

- typ, nazwę i siedzibę szkoły;
- dzień rozpoczęcia działalności przez te szkoły,
- rok szkolny, w którym rozpocznie się kształcenie w klasie I;
- wskazanie klas, które będzie obejmowała struktura szkoły.

Z-ca Prezydenta podał: *Uchwała Rady Miejskiej w Bytomiu Nr XXXIX/496/17 z dnia 27 marca 2017 r. (...) została podjęta zgodnie z art. 217 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe, bez konieczności zastosowania ust. 4, który dotyczył konieczności uwzględnienia w uchwale aktów założycielskich przekształconych gimnazjów specjalnych. W wyniku reformy oświatowej sieć szkolnictwa specjalnego w Bytomiu nie uległa zmianie, a gimnazja specjalne nie zostały przekształcone tylko włączone do szkół podstawowych specjalnych, co wyłączyło zastosowanie ust. 4 ww. przepisu. W związku z powyższym, Rada Miejska podjęła do 30 października 2017 r. uchwały deklaratoryjne stanowiące akty założycielskie szkół specjalnych, które dostosowały stan prawny do nowego ustroju szkolnego, stosując zatem:*

- art. 117 ww. ustawy w przypadku przekształcenia publicznej sześciolletniej szkoły podstawowej w ośmioletnią szkołę podstawową;
- art. 162 ww. ustawy w przypadku przekształcenia zasadniczej szkoły zawodowej w branżową szkołę I stopnia;
- art. 172 ww. ustawy w przypadku utworzenia szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy;
- art. 191 ww. ustawy w przypadku przekształcenia zespołu publicznych szkół w ośmioletnią szkołę podstawową.

(akta kontroli tom I, str. 57, 63-64, 359-458)

1.4. W badanym okresie Miasto Bytom nie posiadało planów, strategii, koncepcji, polityki oświatowej dotyczącej diagnozowania potrzeb w zakresie sieci szkół i placówek kształcenia specjalnego³³, z uwagi na to iż, jak wyjaśnił Z-ca Prezydenta, *dysonowało ono zorganizowaną siecią publicznych szkół specjalnych i placówek wraz z dobrze rozwiniętą bazą dydaktyczną oraz wykwalifikowaną kadrą pedagogiczną, która umożliwiała nieograniczony dostęp do specjalistycznych zajęć z uwzględnieniem możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego. Miasto na bieżąco diagnozowało potrzeby szkolnictwa specjalnego, uwzględniając inicjatywy dyrektorów, oczekiwania społeczności lokalnej oraz całokształt sieci szkół publicznych i placówek oświatowych. Po przeanalizowaniu zgłaszanych wniosków podejmowane były działania w zakresie dostosowania kształcenia specjalnego do oczekiwań dzieci, młodzieży i ich rodziców, takie jak np.:*

- *otwarcie Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 2, specjalizującej się wyłącznie w kształceniu uczniów słabosłyszących i autystycznych, będących w normie intelektualnej;*

Rady Miejskiej nr LV/707/17 z dnia 30 października 2017 r. w sprawie stwierdzenia przekształcenia dotychczasowego Zespołu Szkół Specjalnych nr 6 w Bytomiu w ośmioletnią Szkołę Podstawową Specjalną nr 40 im. Gustawa Morcinka w Bytomiu; 5) Uchwała Rady Miejskiej nr LV/714/17 z dnia 30 października 2017 r. w sprawie stwierdzenia przekształcenia dotychczasowej Zasadniczej Szkoły Zawodowej nr 8 Specjalnej w Bytomiu w Branżową Szkołę I Stopnia nr 8 Specjalną w Bytomiu; 6) Uchwała Rady Miejskiej nr LV/715/17 z dnia 30 października 2017 r. w sprawie stwierdzenia przekształcenia dotychczasowej Szkoły Specjalnej Przysposabiającej do Pracy wchodzącej w skład Zespołu Szkół Specjalnych nr 3 w Bytomiu w Szkołę Specjalną Przysposabiającą do Pracy wchodzącą w skład Zespołu Szkół Specjalnych nr 3 w Bytomiu.

³³ Ww. diagnoz nie zawarto również w *Strategii Rozwoju Bytomia na lata 2009-2020* (przyjętej uchwałą Rady Miejskiej w Bytomiu nr XLVI/640/09 z dnia 27 maja 2009r., zamieszczonej na stronie <http://bip.um.bytom.pl/zalacznik?idZalacznika=407880>) oraz *Strategii Rozwoju Miasta Bytom 2020+* (Będącej aktualizacją *Strategii Rozwoju Bytomia na lata 2009-2020*, wprowadzoną we wrześniu 2014 r., zamieszczonej na stronie <http://bip.um.bytom.pl/zalacznik?idZalacznika=1207499>), a także w *Informacji o stanie realizacji zadań oświatowych za lata 2017/2018 i 2018/2019*.

- likwidacja Specjalnego Ośrodka Wychowawczego nr 1;
- wszczęcie procedury likwidacji Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 1 w Zespole Szkół Specjalnych nr 3;
- termomodernizacja i remonty w wybranych placówkach kształcenia specjalnego.

W okresie objętym kontrolą nie wpłynęły do Urzędu skargi ani wnioski dotyczące kształcenia w szkołach specjalnych na terenie Miasta. Zagadnienie to nie było również przedmiotem posiedzeń Komisji Edukacji, Kultury, Sportu i Rekreacji Rady Miejskiej w Bytomiu.

(akta kontroli tom I, str. 5-6, 11-14, 57, 64, 252-254, 358)

Potrzeby szkół specjalnych w zakresie organizacji zajęć diagnozowane były przede wszystkim przez dyrektorów szkół, którzy rozpoznawali potrzeby uczniów dokonując rozeznania ich możliwości intelektualnych. Dyrektorzy współpracowali z rodzicami i nauczycielami w celu objęcia uczniów właściwymi zajęciami rozwijającymi ich pasje i talenty. W konsekwencji, w szkołach specjalnych podejmowane były działania dostosowane do uczniów uzdolnionych i wymagających wsparcia. Ponadto dyrektorzy szkół specjalnych podejmowali współpracę z instytucjami kulturalnymi m.in. z Młodzieżowym Domem Kultury nr 1, Młodzieżowym Domem Kultury nr 2, Hufcem ZHP Bytom, Bytomskim Teatrem Tańca i Ruchu Rozbark, Teatrem Rozrywki w Chorzowie, Bytomskim Centrum Kultury, Filharmonią Śląską w Katowicach, Muzeum Gómośląskim w Bytomiu, Muzeum Chleba w Radzionkowie, Operą Śląską itp. Jak wyjaśnił Z-ca Prezydenta, dzięki tej współpracy, uczniowie mieli możliwość odkrywania swoich talentów i upodobań, rozwijania pasji i doskonalenia umiejętności, co umożliwiało zaprezentowanie swoich zdolności poprzez udział w różnych koncertach, spektaklach, wernisażach, wystawach, jak również w licznych konkursach, zawodach, turniejach i innych formach współzawodnictwa organizowanych na szczeblu regionalnym i wojewódzkim, ale przede wszystkim mogli odkrywać nowe perspektywy w sprzyjających dla siebie warunkach. Zajęcia pozalekcyjne ujmowane były w corocznym Raporcie o stanie Miasta Bytomia³⁴, w sprawozdaniu o stanie realizacji zadań oświatowych za dany rok szkolny oraz w sprawozdaniu z działalności danej szkoły, które dyrektor przedkładał na zakończenie roku szkolnego. W związku z powyższym Miasto na bieżąco monitorowało organizowanie zajęć pozalekcyjnych poprzez analizę ww. opracowań. Dyrektorzy szkół specjalnych diagnozowali również zajęcia świetlicowe, uwzględniając harmonijny rozwój psychofizyczny uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Zajęcia świetlicowe organizowane były w sposób zapewniający uczniom właściwą opiekę nauczycieli w liczbie odpowiadającej regulacjom prawnym. W przypadku niewystarczającej liczby wychowawców w świetlicy, dyrektorzy zwracali się do organu prowadzącego o zwiększenie zatrudnienia.

(akta kontroli tom I, str. 6, 14-15)

Urząd w trakcie przygotowań do rozpoczęcia roku szkolnego, podejmował działania związane ze stanem kadrowym. W okresie od kwietnia do sierpnia monitorował potrzeby kadrowe publicznych szkół i placówek oświatowych na terenie Miasta. Dzięki zebranym materiałom posiadał informacje o brakach i nadwyżkach kadrowych wśród nauczycieli, także w szkołach specjalnych, co pozwalało mu na dokonanie diagnozy potrzeb wszystkich szkół i placówek oraz pomoc w zapewnieniu zatrudnienia odpowiednio wykwalifikowanej kadry pedagogicznej.

Ponadto, dyrektorzy szkół specjalnych opracowywali i przedkładali do Urzędu tzw. „Roczne plany doskonalenia zawodowego nauczycieli”, które uwzględniały realne

³⁴ www.bytom.pl › plik › 7286,raport-2017-pdf;
www.bytom.pl › plik › 9019,bytom-raport-o-stanie-miasta-31-05-2019-final-pdf.

potrzeby szkół, określając liczbę nauczycieli, rodzaj i formę doskonalenia zawodowego oraz wysokość potrzebnych środków finansowych.

Środki na doskonalenie zawodowe nauczycieli szkół specjalnych w badanym okresie wyniosły 265.133,75 zł³⁵, z tego: 67.558,50 zł w 2017 r., 99.871,25 zł w 2018 r. i 97.704,00 zł w 2019 r.³⁶

W budżetach Miasta na lata: 2017, 2018 i 2019 zapewniono środki na kształcenie i doskonalenie nauczycieli w prowadzonych szkołach w wysokości wymaganej przez art. 70a ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela³⁷, tj. odpowiednio: 1.140.074 zł, 1.177.212 zł i 987.772 zł, które stanowiły, odpowiednio: 1,0%, 1,0% i 0,8% środków przeznaczonych na wynagrodzenia osobowe nauczycieli wynoszących odpowiednio: 114.074.000 zł, 117.721.200 zł i 123.471.500 zł.

(akta kontroli tom I, str. 6, 15-16, tom II, str. 1043)

Prezydent Miasta przekazywał Radzie Miejskiej *Informacje o stanie realizacji zadań oświatowych* za rok szkolny 2017/2018 i 2018/2019 w terminach określonych w art. 11 ust. 7 ustawy z dnia 4 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe³⁸, tj. do dnia 31 października za poprzedni rok szkolny³⁹. Opracowania zawierały m.in. informacje o wynikach egzaminów z uwzględnieniem działań podejmowanych przez szkoły, nakierowanych na kształcenie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz informacje o prowadzonym nadzorze pedagogicznym.

W składanych opracowaniach nie wskazywano na problemy organizacyjne bądź lokalowe dotyczące szkół specjalnych z terenu Miasta.

(akta kontroli tom I, str. 255-357)

1.5. Przebieg prac planistycznych nad budżetem Miasta został uregulowany w Uchwale nr LXVI/922/10 Rady Miejskiej z dnia 28 lipca 2010 r. w sprawie trybu prac nad projektem uchwały budżetowej miasta Bytomia. Na podstawie zarządzeń Prezydenta Miasta na kolejne lata⁴⁰ zobowiązywano miejskie jednostki budżetowe oraz komórki organizacyjne Urzędu do opracowania propozycji budżetu na dany rok, co, zgodnie z ww. zarządzeniami, następowało w terminach do 19 października 2016 i 2017 r. i 12 października 2018 r. Następnie, w drodze zarządzeń Prezydenta⁴¹ przekazywano ww. jednostkom⁴² informacje wynikające z projektu budżetu w celu opracowania projektów planów finansowych. Dyrektorzy podległych jednostek przekazywali do Urzędu projekty planów finansowych nie później, niż do 22 grudnia roku poprzedzającego rok budżetowy objęty planem.

³⁵ Z tego 123.027,75 zł na dofinansowanie studiów podyplomowych i kursów kwalifikacyjnych oraz 142.106,00 zł w ramach rocznych planów doskonalenia zawodowego.

³⁶ Z tego w latach 2017-2019 na dofinansowanie studiów podyplomowych i kursów kwalifikacyjnych odpowiednio: 34.061,50 zł, 47.304,25 zł i 41.662,00 zł oraz w ramach rocznych planów doskonalenia zawodowego odpowiednio: 33.497,00 zł, 52.567,00 zł i 56.042,00 zł.

³⁷ Dz. U. z 2019 r. poz. 2215, ze zm.

³⁸ Dz. U. z 2020r. poz. 910; dalej: Prawo oświatowe.

³⁹ Informacja za rok szkolny 2017/2018 – 31 października 2018 r.; Informacja za rok szkolny 2018/2019 – 30 października 2019 r.

⁴⁰ Zarządzenia w sprawie wytycznych dla miejskich jednostek budżetowych oraz komórek organizacyjnych urzędu miejskiego do projektu budżetu miasta Bytomia:

- na 2017 r. – Zarządzenie nr 353 z dnia 7 września 2016 r.;

- na 2018 r. – Zarządzenie nr 350/17 z dnia 6 września 2017 r.;

- na 2019 r. – Zarządzenie nr 385/18 z dnia 5 września 2018 r.

⁴¹ W sprawie przekazania podległym jednostkom informacji do opracowania projektów planów finansowych:

- na 2017 r. – Zarządzenie nr 455 z dnia 16 listopada 2016 r.;

- na 2018 r. – Zarządzenie nr 494/17 z dnia 15 listopada 2017 r.;

- na 2019 r. – Zarządzenie nr 497/18 z dnia 15 listopada 2018 r.

⁴² W ciągu 7 dni od przekazania projektu uchwały budżetowej Radzie Miasta.

W latach 2017-2019⁴³ kwoty wnioskowane w projektach planów finansowych szkół i placówek specjalnych były wyższe niż kwoty ostatecznie przyznane.

(akta kontroli tom II, str. 704-810, 830-929, 944-1030)

W przypadku Branżowej Szkoły I Stopnia Nr 8 Specjalnej w Bytomiu, dyrektor zwróciła się⁴⁴ do Miasta o przyznanie dodatkowych środków na organizację zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej (w tym m.in. zajęcia z logopedą), ale organ prowadzący nie wyraził zgody⁴⁵ na dodatkowe godziny przeznaczone na pomoc psychologiczno-pedagogiczną w roku szkolnym 2017/2018, z uwagi na ograniczone środki finansowe w budżecie Miasta.

(akta kontroli tom II, str. 1143-1144)

1.6. W latach 2017-2019 Miasto uzyskało wpływy na zadania z obszaru kształcenia specjalnego z następujących źródeł:

- część oświatowa subwencji ogólnej (na podstawie informacji przekazanej przez Ministra Finansów) w wysokości⁴⁶ 34.956.041 zł w 2017 r.⁴⁷, 30.794.942 zł w 2018 r.⁴⁸ i 34.747.320 zł w 2019 r.⁴⁹;
- dotacje celowe z budżetu państwa na zadania oświatowe dotyczące kształcenia specjalnego: 143.122 zł w 2017 r.⁵⁰, 117.782 zł w 2018 r.⁵¹ i 132.084 zł w 2019 r.⁵²;
- dotacje celowe z budżetu środków europejskich na zadania oświatowe związane z kształceniem specjalnym: 59.451 zł w 2017 r.⁵³, 77.631 zł w 2018 r.⁵⁴ i 1.205.044 zł w 2019 r.⁵⁵;
- środki z rezerwy części oświatowej subwencji ogólnej na kształcenie specjalne: 34.334 zł w 2017 r.⁵⁶, 0 zł w 2018 r. i 62.449 zł w 2019 r.⁵⁷;

⁴³ W 2017 r. wnioskowano łącznie o kwotę 23.198.730,00 zł, a otrzymano łącznie 21.927.456,00 zł (94,52% kwoty wnioskowanej). W 2018 r. było to odpowiednio: 23.606.906,00 zł i 21.433.988,00 zł (90,80% kwoty wnioskowanej), a w 2019 r.: 23.728.877,00 zł oraz 22.126.166,00 zł (93,25% kwoty wnioskowanej). Plan po zmianach w poszczególnych latach wyniósł łącznie odpowiednio: 19.914.153 zł, 23.156.663 zł i 24.097.281 zł. W 2017 r. plan po zmianach był niższy od planu pierwotnego głównie w dwóch placówkach (Zespół Szkół nr 1 oraz Zespół Szkół Specjalnych nr 6) – zmniejszenie kwot planowanych nastąpiło głównie w wydatkach na wynagrodzenia osobowe pracowników (różnice pomiędzy kwotami wnioskowanymi a przyjętymi w planie pierwotnym także wynikały głównie ze zmniejszenia wydatków na wynagrodzenia osobowe pracowników).

⁴⁴ Pismo z 21.12.2017 r. adresowane do Naczelnika Wydziału Edukacji Urzędu.

⁴⁵ Pismo z 09.01.2018 r. podpisane przez Zastępcę Prezydenta Miasta.

⁴⁶ Wynikające z „Kalkulacji kwoty części oświatowej subwencji ogólnej na realizację zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży na lata 2017-2019”.

⁴⁷ Z tego 16.155.963 zł dla Gminy oraz 18.800.078 zł dla Powiatu.

⁴⁸ Z tego 11.861.385 zł dla Gminy oraz 18.933.557 zł dla Powiatu.

⁴⁹ Z tego 14.802.154 zł dla Gminy oraz 19.945.166 zł dla Powiatu.

⁵⁰ Z tego: 22.760 zł na gabinety profilaktyki zdrowotnej, 11.480 zł na Program Aktywna Tablica, 30.123,62 zł na Program Wyprawka Szkolna oraz 78.757,99 zł na zapewnienie uczniom prawa do bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych.

⁵¹ Z tego: 14.000 zł na Program Aktywna Tablica, 4.000 zł na Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa, 24.021,42 zł na Program Wyprawka Szkolna oraz 75.760,42 zł na zapewnienie uczniom prawa do bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych.

⁵² Z tego: 28.000 zł na Program Aktywna Tablica, 39.393,30 zł na Program Wyprawka Szkolna oraz 64.690,78 zł na zapewnienie uczniom prawa do bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych.

⁵³ Projekty realizowane w ramach programu Erasmus+ w 2 szkołach specjalnych w kwocie 57.482,96 zł oraz dofinansowanie ze środków EFRR w Zespole Szkół Specjalnych nr 3 w kwocie 1.968 zł.

⁵⁴ Projekty realizowane w ramach programu Erasmus+ w 2 szkołach specjalnych w kwocie 51.800,67 zł oraz dofinansowanie ze środków EFRR w Zespole Szkół Specjalnych nr 3 w kwocie 25.830 zł.

⁵⁵ Projekty realizowane w ramach programu Erasmus+ w 2 szkołach specjalnych w kwocie 138.709,44 zł oraz dofinansowanie ze środków EFRR w Zespole Szkół Specjalnych nr 3 w kwocie 1.066.334,23 zł.

⁵⁶ W 2017 r. z rezerwy oświatowej z tytułu III kryterium podziału tj. dofinansowanie kosztów związanych z wypłatą odpraw dla zwalnianych nauczycieli w trybie art. 20 Karty Nauczyciela, a także nauczycieli przechodzących na emeryturę na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela albo art. 225 ww. ustawy przepisy wprowadzające ustawę – Prawo Oświatowe - odprawy dla pracowników SOW-1 i SOW -2 (łącznie 5 nauczycieli).

⁵⁷ W 2019 r. - dodatkowa metryczka subwencji oświatowej 122,2092 zł/ucznia.

- wpływy z państwowych funduszy celowych na zadania oświatowe z obszaru kształcenia specjalnego w kwocie 168.251 zł w 2019 r.⁵⁸

Dodatkowo Miasto wydatkowało środki własne na realizację zadań związanych z kształceniem specjalnym: 5.952.012 zł w 2017 r., 6.401.677 zł w 2018 r. i 4.822.187 zł w 2019 r.

(akta kontroli tom I, str. 6, 16-18, 21-22A, 57-58, 67-68, 73-138B, 125-130, 491-496)

1.7. W latach 2017, 2018 i 2019 Miasto przekazywało szkołom i placówkom specjalnym środki nie mniejsze niż kwoty przewidziane w części oświatowej subwencji ogólnej dla Miasta, stosownie do art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 27 października 2018 r. o finansowaniu zadań oświatowych⁵⁹.

(akta kontroli tom I, str.76-115, 119-121, 125-134B, 475-496, 1146-1191)

1.8. W badanym okresie Miasto wydatkowało na zadania związane z kształceniem specjalnym, odpowiednio: 41.144.959 zł w 2017 r., 37.392.032 zł w 2018 r. i 41.137.334 zł w 2019 r., z tego wydatki bieżące wyniosły, odpowiednio: 41.093.544 zł (99,9%), 37.174.252 zł (99,4%) i 39.154.214 zł (95,2%), a wydatki majątkowe wyniosły odpowiednio⁶⁰: 51.415 zł, 217 780 zł i 1.983.120 zł.

W strukturze wydatków największy udział miały szkoły podstawowe specjalne na które wydatkowano, odpowiednio: 8.734.382 zł, 11.758.197 zł i 14.794.500 zł, co stanowiło, odpowiednio: 21,2%, 31,4% i 36,0% ogółu wydatków na kształcenie specjalne. Wysokość środków przeznaczonych na kształcenie specjalne w gimnazjach specjalnych i klasach dotychczasowego gimnazjum specjalnego prowadzonych w szkołach innego typu wyniosła, odpowiednio: 2.338.447 zł, 1.810.009 zł i 1.306.992 zł, co stanowiło, odpowiednio: 5,7%, 4,8% i 3,2% wydatków na kształcenie specjalne. Wydatki na szkoły zawodowe specjalne wzrosły i wyniosły, odpowiednio: 4.451.620 zł, 4.518.693 zł i 5.322.725 zł i stanowiły, odpowiednio: 10,8%, 12,1% i 12,9% wydatków na kształcenie specjalne.

Na realizację zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego przeznaczono środki w wysokości odpowiednio: 5.879.113 zł, 6.151.102 zł i 7.103.409 zł, co stanowiło 14,3%, 16,5% i 17,3% wydatków na kształcenie specjalne.

⁵⁸ Dotacje majątkowe w Zespole Szkół Specjalnych nr 3 ze środków GZM (Górnśląsko-Zagłębiowska Metropolia).

⁵⁹ T.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 17; dalej: „ustawa o finansowaniu oświaty”.

⁶⁰ Z tego:

- w 2017 r.:

- Szkoła Podstawowa Specjalna nr 40 (wcześniej Zespół Szkół Specjalnych nr 6) - Termomodernizacja budynku - 41.114 zł oraz budowa pochylni dla niepełnosprawnych – 8.333 zł;
- Zespół Szkół Specjalnych nr 3 – Termomodernizacja budynku – 1.968 zł;

- w 2018 r.:

- Szkoła Podstawowa Specjalna nr 40 – Termomodernizacja budynku – 123.343 zł;
- Szkoła Podstawowa Specjalna nr 2 – Opracowanie dokumentacji projektowej – 59.040 zł;
- Zespół Szkół Specjalnych nr 3 – Termomodernizacja budynku – 25.830 zł;
- Specjalny Ośrodek Wychowawczy nr 2 – Realizacja zaleceń ppoż. – 9.567 zł;

- w 2019 r.:

- Szkoła Podstawowa Specjalna nr 40 – Termomodernizacja budynku – 82.229 zł;
- Zespół Szkół Specjalnych nr 3 – Termomodernizacja budynku – 1.601.091 zł;
- OREW – modernizacja dachu budynku – 299.800 zł. Środki przyznane OREW na podstawie uchwały Rady Miejskiej NR XIII/153/19 z dnia 24 maja 2019 r. (przyznano środki finansowe w wysokości 266.000 zł na realizację zadania „Modernizacja dachu budynku przy ul. Małachowskiego 36”) oraz zarządzenia Prezydenta nr 471/19 z 2.10.2019 r.(przyznano środki finansowe w wysokości 33.800 zł, celem zapewnienia środków do zawarcia umowy z wykonawcą robót wyłonionym w trybie przetargu nieograniczonego – dofinansowanie ze środków rezerwy celowej budżetu Miasta przeznaczonej na wydatki majątkowe).

Wydatki na realizację zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży w szkołach podstawowych wyniosły: 12.839.432 zł, 3.782.772 zł i 3.895.459 zł, tj. 31,2%, 10,1% i 9,5% wydatków na kształcenie specjalne.

Na realizację zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży w gimnazjach, klasach dotychczasowego gimnazjum prowadzonych w szkołach innego typu, liceach ogólnokształcących, technikach, szkołach policealnych, branżowych szkołach I i II stopnia i klasach dotychczasowej zasadniczej szkoły zawodowej prowadzonych w branżowych szkołach I stopnia oraz szkołach artystycznych wydatkowano 2.400.906 zł w 2018 r. (6,4% ogółu wydatków na kształcenie specjalne) i 1.619.614 zł w 2019 r. (3,9% ogółu wydatków na kształcenie specjalne).

Wydatki na specjalne ośrodki wychowawcze wyniosły, odpowiednio: 3.566.981 zł, 3.000.507 zł i 2.475.590 zł, co stanowiło 8,7%, 8% i 6% wydatków na kształcenie specjalne ogółem.

Na specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze wydatkowano, odpowiednio: 3.304.861 zł, 3.870.066 zł i 4.514.960 zł, co stanowiło 8%, 10,3% i 11% ogółu wydatków na kształcenie specjalne.

(akta kontroli tom I, str. 131-138B, 149-171, 183-208, 221-246, tom III, str. 1868-1888)

1.9. Uzyskane przez Miasto wpływy na finansowanie zadań z zakresu kształcenia specjalnego wynosiły:

- 35.192.947 zł⁶¹ w 2017 r., co stanowiło 85,5% poniesionych na ten cel wydatków w wysokości 41.144.959 zł, w tym 5.952.012 zł (14,5%) stanowiły wydatki nie mające pokrycia ze źródeł zewnętrznych – sfinansowane ze środków własnych Miasta;
- 30.990.355 zł⁶² w 2018 r., co stanowiło 82,9% poniesionych na ten cel wydatków w kwocie 37.392.032 zł, w tym 6.401.677 zł (17,1%) stanowiły wydatki nie mające pokrycia ze źródeł zewnętrznych – sfinansowane ze środków własnych Miasta;
- 36.315.147 zł⁶³ w 2019 r., co stanowiło 88,3% poniesionych na ten cel wydatków w kwocie 41.137.334 zł, w tym 4.822.187 zł (11,7%) stanowiły wydatki nie mające pokrycia ze źródeł zewnętrznych – sfinansowane ze środków własnych Miasta.

(akta kontroli tom I, str. 135-138A)

Badaniem objęto wykorzystanie poniższych dotacji celowych z budżetu państwa wykorzystanych m.in. na kształcenie w szkołach specjalnych:

- w 2017 r.: Dotacja na wyposażenie gabinetów profilaktyki zdrowotnej - 22.760,00 zł dla czterech szkół specjalnych⁶⁴;

⁶¹ Z tego: kwota subwencji ogółem na kształcenie specjalne – 34.956.041 zł, środki z rezerwy subwencji oświatowej na kształcenie specjalne – 34.334 zł, dotacje celowe z budżetu państwa na zadania oświatowe dotyczące kształcenia specjalnego 143.122 zł, dotacje celowe z budżetu środków europejskich na zadania oświatowe dotyczące kształcenia specjalnego – 59.451 zł.

⁶² Z tego: kwota subwencji ogółem na kształcenie specjalne – 30.794.942 zł, dotacje celowe z budżetu państwa na zadania oświatowe dotyczące kształcenia specjalnego – 117.782 zł, dotacje celowe z budżetu środków europejskich na zadania oświatowe dotyczące kształcenia specjalnego – 77.631 zł.

⁶³ Z tego: kwota subwencji ogółem na kształcenie specjalne – 34.747.320 zł, środki z rezerwy subwencji oświatowej na kształcenie specjalne – 62.449 zł, dotacje celowe z budżetu państwa na zadania oświatowe dotyczące kształcenia specjalnego – 132.084 zł, dotacje celowe z budżetu środków europejskich na zadania oświatowe dotyczące kształcenia specjalnego – 1.205.044 zł, wpływy z państwowych funduszy celowych na zadania oświatowe z obszaru kształcenia specjalnego – 168.251 zł.

⁶⁴ Na podstawie umowy Nr 22/2017 z dnia 30 listopada 2017 r. na szkoły specjalne wykorzystano 22.747 zł, a niewykorzystaną kwotę 13 zł zwrócono na rachunek Wojewody Śląskiego w dniu 15 stycznia 2018 r. Rozliczenie do Wojewody Śląskiego przekazano 12 stycznia 2018 r.

- w 2018 r.: Program Wyprawka Szkolna – 24.021,42 zł dla trzech szkół specjalnych⁶⁵;
- w 2019 r.: Program Aktywna Tablica – 28.000,00 zł dla dwóch szkół specjalnych⁶⁶.

Dotacje z 2017 i 2018 r. oraz dotacja z 2019 r. dla Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 2⁶⁷ zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem, tj. m.in. na zakupy książek i sprzętu komputerowego oraz rozliczone w terminach określonych w zawartych umowach.

Dotacja z 2019 r. dla Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 1 w Zespole Szkół Specjalnych nr 3⁶⁸ została pobrana w nadmiernej wysokości. Na wezwanie Kuratorium Oświaty w Katowicach dokonano w wyznaczonym terminie korekty rozliczenia dotacji oraz zwrotu części dotacji pobranej w nadmiernej wysokości wraz z odsetkami, w łącznej wysokości 2.806 zł⁶⁹. Jak wyjaśnił Z-ca Dyrektora Zespołu Szkół Specjalnych nr 3, powyższe naruszenie nastąpiło w związku z błędną interpretacją przepisów.

(akta kontroli tom I, str. 6, 16-18, 21-22A, tom III, str. 1682-1867)

1.10. Średni koszt kształcenia ucznia w szkole specjalnej w latach 2017-2019 wyniósł:

- Szkoła Podstawowa Specjalna nr 2, odpowiednio: 28.537,83 zł, 38.189,10 zł i 52.511,41 zł;
- Szkoła Podstawowa Specjalna nr 40, odpowiednio: 27.638,51 zł, 28.168,94 zł i 29.890,81 zł;
- Zespół Szkół Specjalnych nr 3, odpowiednio: 42.319,24 zł, 45.431,42 zł i 47.339,76 zł;
- Branżowa Szkoła I Stopnia nr 8 Specjalna, odpowiednio: 26.753,14 zł, 31.841,40 zł i 34.697,93 zł;
- Specjalny Ośrodek Wychowawczy nr 1, odpowiednio: 85.635,78 zł i 106.397,65 zł⁷⁰;
- Specjalny Ośrodek Wychowawczy nr 2, odpowiednio: 83.984,55 zł, 76.700,94 zł i 63.480,16 zł.

(akta kontroli tom II, str. 1044)

1.11. Zgodnie z danymi ze sprawozdań budżetowych Rb-28S sporządzonych za lata 2017-2019 dokonywano następujących wydatków majątkowych:

- w 2017 r. w rozdziale 80102 – *Szkoły podstawowe specjalne* ujęto wydatki w paragrafie 605 – *Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych* na kwotę 51.415,38 zł;
- w 2018 r. w rozdziale 80102 – *Szkoły podstawowe specjalne* ujęto wydatki w paragrafie 605 na kwotę 208.213,13 zł, w rozdziale 85402 – *Specjalne ośrodki wychowawcze* w paragrafie 605 wskazano wydatki w wysokości 9.567,00 zł;
- w 2019 r. w rozdziale 80102 – *Szkoły podstawowe specjalne* ujęto wydatki w paragrafie: 605 na kwotę 1.683.319,74 zł, w rozdziale 85403 – *Specjalne*

⁶⁵ Na podstawie umowy Nr PSV.3113.28.3.2018 (4) z dnia 16 listopada 2018 r. na szkoły specjalne wykorzystano 24.021 zł, a niewykorzystaną kwotę 21.309 zł zwrócono na rachunek Wojewody Śląskiego w dniu 13 grudnia 2018 r. Rozliczenie do Wojewody Śląskiego przekazano 14 grudnia 2018 r.

⁶⁶ Na podstawie umowy Nr OA-LO.3146.11.100.2019/AT z dnia 27 czerwca 2019 r. na szkoły specjalne wykorzystano z dotacji 28.000 zł, (oraz 7.000 zł z wkładu własnego). Kwotę dotacji wykorzystanej w nadmiernej wysokości wraz z odsetkami (2.806 zł) zwrócono na rachunek Wojewody Śląskiego w dniu 21 lutego 2020 r. Rozliczenie do Wojewody Śląskiego przekazano 10 stycznia 2020 r.

⁶⁷ W kwocie 14.000 zł.

⁶⁸ W kwocie 14.000 zł.

⁶⁹ Z tego 2.800 zł – kwota dotacji pobranej w nadmiernej wysokości oraz 6 zł - odsetki.

⁷⁰ Dane za rok 2017 i 2018 – do 31 sierpnia.

ośrodki szkolno-wychowawcze w paragrafie 605 wskazano wydatki w wysokości 299.800,00 zł.

Realizując ww. zadania nie korzystano ze środków zewnętrznych, np. dotacji z PFRON.

W pozostałych rodzajach szkół specjalnych nie dokonywano wydatków majątkowych.

Według sporządzanych w kontrolowanym okresie sprawozdań z działalności szkół, z ww. środków finansowano m.in. zadania remontowe oraz zakup sprzętu sportowego i elektronicznego ułatwiającego proces dydaktyczny⁷¹. W strategiach miejskich⁷² nie zamieszczono informacji o planowanym rozwoju bazy materialnej szkół i placówek kształcenia specjalnego.

(akta kontroli tom I, str. 58, 70-72, 131-138B, 149, 154, 183, 188, 205, 221, 226, 243, 252, 358, tom II, str. 1045-1142, tom III, str. 1192, 1195-1196)

Liczba oddziałów szkolnych oraz liczba sal lekcyjnych w badanym okresie wyniosła dla poszczególnych placówek:

- Szkoła Podstawowa Specjalna nr 2: Rok szkolny 2017/2018 – 23 oddziały, 23 sale lekcyjne; rok szkolny 2018/2019 – 25 oddziałów, 25 sal lekcyjnych; rok szkolny 2019/2020 – 24 oddziały, 25 sal lekcyjnych.

Z-ca Prezydenta podał: *W związku z dużym zainteresowaniem ofertą edukacyjną szkoły, dyrektor systematycznie dąży do przystosowania sal dydaktycznych na potrzeby uczniów. Dzięki temu, niektóre klasy zostały wygłuszone dla uczniów słabosłyszących, a przestronne pomieszczenia podzielone na dwie sale dydaktyczne, które zostały przeznaczone dla mniejszej liczby uczniów autystycznych. Prace remontowo-budowlane obejmowały m.in. malowanie, postawienie ścianek działowych, osadzenie drzwi, wymianę okien i podłogi, renowację instalacji elektrycznej itp.;*

- Szkoła Podstawowa Specjalna nr 40: Rok szkolny 2017/2018 – 17 oddziałów, 22 sale lekcyjne; rok szkolny 2018/2019 – 18 oddziałów, 23 sale lekcyjne; rok szkolny 2019/2020 – 20 oddziałów, 24 sale lekcyjne.

W szkole podjęto działania w celu przystosowania dodatkowych pomieszczeń oraz wykorzystania części biblioteki do prowadzenia zajęć rewalidacji indywidualnej;

- Branżowa Szkoła I Stopnia nr 8 Specjalna: Rok szkolny 2017/2018 – 12 oddziałów, 14 sal lekcyjnych; rok szkolny 2018/2019 – 13 oddziałów, 14 sal lekcyjnych; rok szkolny 2019/2020 – 18 oddziałów, 14 sal lekcyjnych. Ze względu na duże zainteresowanie ofertą edukacyjną szkoły, w roku szkolnym 2019/2020 utworzono dodatkowe oddziały dla uczniów autystycznych, w związku z czym w celu zachowania ciągłości procesu dydaktycznego wynajęto dwie sale lekcyjne w sąsiedniej szkole;
- Zespół Szkół Specjalnych nr 3: Rok szkolny 2017/2018 – 19 oddziałów, 24 sale lekcyjne; rok szkolny 2018/2019 – 18 oddziałów, 24 sale lekcyjne; rok szkolny 2019/2020 – 22 oddziały, 24 sale lekcyjne.

⁷¹ Prace remontowe dotyczyły m.in. wykonania podjazdu dla niepełnosprawnych, wymiany okien, remontów i malowania pomieszczeń, dachów, remontów toalet i bramek na boiskach oraz instalacji ciepłowniczych i wodno-kanalizacyjnych, termomodernizacji.

⁷² *Strategii Rozwoju Bytomia na lata 2009-2020* (przyjętej uchwałą Rady Miejskiej w Bytomiu nr XLVI/640/09 z dnia 27 maja 2009 r., zamieszczonej na stronie <http://bip.um.bytom.pl/zalacznik?idZalacznika=407880>) oraz *Strategii Rozwoju Miasta Bytom 2020+* (Będącej aktualizacją *Strategii Rozwoju Bytomia na lata 2009-2020*, wprowadzoną we wrześniu 2014 r., zamieszczonej na stronie <http://bip.um.bytom.pl/zalacznik?idZalacznika=1207499>).

Jak wyjaśnił Z-ca Prezydenta, nie było konieczności podejmowania dodatkowych działań, gdyż sale lekcyjne i pracownie w placówce zapewniały wystarczające warunki lokalowe do prowadzenia zajęć edukacyjnych.

(akta kontroli tom I, str. 58, 69-70)

Zgodnie z art. 103 ust. 1 Prawa oświatowego, szkoły dla których organem prowadzącym było Miasto, w zakresie realizacji zadań statutowych zapewniały uczniom z niepełnosprawnością możliwość korzystania z następujących pomieszczeń:

- sali lekcyjnej dostosowanej do potrzeb – m.in. klasy wygłuszone dla uczniów słabosłyszących, klasy mniejsze dla uczniów autystycznych;
- pomieszczeń do nauki z niezbędnym wyposażeniem – m.in. pracownie komputerowe, pracownie multimedialne, pracownie plastyczne, pracownie zawodowe (cukiernicza, gastronomiczna i krawiecka), pracownie techniczne (gospodarstwa domowego, ceramiczna, poligrafii);
- pomieszczeń do prowadzenia terapii zajęciowej – m.in. sala doświadczania świata, sala integracji sensorycznej, gabinety do prowadzenia terapii indywidualnej;
- biblioteki szkolnej;
- świetlicy szkolnej (dot. tylko szkół podstawowych specjalnych);
- zespołu urządzeń sportowych i rekreacyjnych – m.in. sale gimnastyczne, hala sportowo-rekreacyjna, boiska szkolne, sale wyposażone z programu „radosna szkoła”, ogród integracji sensorycznej;
- gabinetu profilaktyki zdrowotnej z dostępem do higienistki bądź pielęgniarki;
- pomieszczeń sanitarno-higienicznych;
- szatni.

(akta kontroli tom I, str. 56, 63)

W latach 2017-2019 w trakcie roku szkolnego dyrektorzy szkół specjalnych zgłaszali następujące potrzeby:

- Szkoła Podstawowa Specjalna nr 40: w 2017 r.⁷³ - przeniesienie środków z wynagrodzeń na zakup materiałów celem remontu sanitariatów oraz przeniesienie środków z wynagrodzeń na zakup materiałów celem wymiany stolarki drzwiowej w salach lekcyjnych. Oba wnioski zostały uwzględnione; w 2018 r. – naprawa nawierzchni sali gimnastycznej (parkiet). Szkoła dokonała napraw w ramach własnych środków;
- Szkoła Podstawowa Specjalna nr 2: w 2018 r. - dostosowanie dużych, starych sal do potrzeb klas specjalnych. Wniosek został uwzględniony.

(akta kontroli tom III, str. 1193, 1198-1199)

Relacja zaplanowanych wydatków na zakup pomocy naukowych i dydaktycznych do wydatków zrealizowanych dla poszczególnych szkół specjalnych z terenu Miasta wyniosła:

- Szkoła Podstawowa Specjalna nr 2:
 - w 2017 r.: Plan po zmianach: 23.729,00 zł, wykonanie: 22.056,28 zł (92,95 % planu);
 - w 2018 r.: Plan po zmianach: 47.929,00 zł, wykonanie: 41.211,18 zł (85,98 % planu);
 - w 2019 r.: Plan po zmianach: 45.081,00 zł, wykonanie: 44.612,80 zł (98,96 % planu);
- Szkoła Podstawowa Specjalna nr 40:

⁷³ Jako Zespół Szkół Specjalnych nr 6.

- w 2017 r.: Plan po zmianach: 69.633,00 zł, wykonanie: 40.957,46 zł (58,82 % planu);
- w 2018 r.: Plan po zmianach: 47.577,00 zł, wykonanie: 20.031,58 zł (42,10 % planu);
- w 2019 r.: Plan po zmianach: 39.183,00 zł, wykonanie: 19.283,14 zł (49,21 % planu);
- Zespół Szkół Specjalnych nr 3:
 - w 2017 r.: Plan po zmianach: 38.956,00 zł, wykonanie: 37.822,29 zł (97,09 % planu);
 - w 2018 r.: Plan po zmianach: 45.920,00zł, wykonanie: 44.948,15 zł (97,88 % planu);
 - w 2019 r.: Plan po zmianach: 40.164,00 zł, wykonanie: 39.974,68 zł (99,53 % planu);
- Branżowa Szkoła I Stopnia nr 8 Specjalna:
 - w 2017 r.: Plan po zmianach: 2.220,00 zł, wykonanie: 1.718,00 zł (77,39 % planu);
 - w 2018 r.: Plan po zmianach: 5.500,00 zł, wykonanie: 0 zł;
 - w 2019 r.: Plan po zmianach: 240,00 zł, wykonanie: 204,56 zł (85,23 % planu).

Z-ca Prezydenta wyjaśnił: *Przyczyną niepełnego wykonania planowanych wydatków w latach 2017-2019 na zakup pomocy naukowych i dydaktycznych w Szkole Podstawowej Specjalnej nr 2, w Szkole Podstawowej Specjalnej nr 40, w Zespole Szkół Specjalnych nr 3 był zakup pomocy dydaktycznych i podręczników w niższych cenach do planowanych (udzielane rabaty przez wydawców podręczników, stosowanie ustawy Prawo zamówień publicznych). Natomiast w Branżowej Szkole I Stopnia nr 8 Specjalnej w 2017 i 2019 zakupiono pomoce dydaktyczne w niższych cenach, a w 2018 r. nie zrealizowano planu, ponieważ nie było konieczności wydatkowania środków finansowych.*

Powyższe środki wydatkowano m.in. na sprzęt komputerowy, sprzęt sportowy, uzupełnienie księgozbioru, sprzęt audiowizualny, realizację Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa i Programu Aktywna Tablica (wkład własny) oraz zakup podręczników.

(akta kontroli tom I, str. 56, 63, 116-118, tom II, str. 811-829, 930-943, 1031-1042, 1192, 1195)

1.12. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach⁷⁴, w okresie objętym kontrolą dyrektorzy szkół specjalnych i placówek dokonywali w obecności inspektora BHP corocznej kontroli zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do szkoły, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki⁷⁵. Protokoły z przeglądu szkół specjalnych i placówek dyrektorzy szkół przekazywali zgodnie z ww. rozporządzeniem do wiadomości organowi prowadzącemu w formie elektronicznej. Oględziny stanu technicznego budynku obejmowały m.in. następujące pozycje: wejście na teren szkoły, teren szkoły, stan zewnętrzny

⁷⁴ Dz. U. z 2003 r., Nr 6, poz. 69 ze zm.

⁷⁵ Kontrole przeprowadzono w dniach:

- 1) Szkoła Podstawowa Specjalna nr 2: 28 sierpnia 2017 r., 28 sierpnia 2018 r. i 29 sierpnia 2019 r.;
- 2) Szkoła Podstawowa Specjalna nr 40: 30 sierpnia 2017 r. (jako Zespół Szkół Specjalnych nr 6), 29 sierpnia 2018 r. i 28 sierpnia 2019 r.;
- 3) Zespół Szkół Specjalnych nr 3: 20 sierpnia 2017 r., 28 sierpnia 2018 r. i 30 sierpnia 2019 r.;
- 4) Branżowa Szkoła I Stopnia nr 8 Specjalna: 22 sierpnia 2017 r. (jako Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 8 Specjalna), 14 sierpnia 2018 r. i 13 sierpnia 2019 r.;
- 5) Specjalny Ośrodek Wychowawczy nr 2: 31 sierpnia 2017 r., 28 sierpnia 2018 r. i 26 sierpnia 2019 r.

budynku, schody, stan pomieszczeń i wyposażenie, korytarze, sale lekcyjne, warsztaty, laboratoria i pracownie, przechowywanie substancji i preparatów, obiekty sportowe, sala gimnastyczna, pomieszczenia higieniczno-sanitarne, strychy, poddasza, piwnice, maszyny i urządzenia techniczne, instalacje elektryczne, instalację piorunochronną, instalację gazową, instalację grzewczą i wentylacyjną oraz zabezpieczenie przeciwpożarowe. W wyniku ww. kontroli określono kierunki poprawy, takie jak: konieczność wymiany okien, remontu dachu, podłóg, ogrodzenia, boiska szkolnego i nawierzchni, malowania i remontu sal lekcyjnych, termomodernizacji, naprawy alejek wokół obiektu, wymiany oświetlenia, uzupełnienia brakujących planów ewakuacji. Jak podał Z-ca Prezydenta: *Dyrektorzy szkół i placówek specjalnych dokonując oględzin obiektu szkolnego formułują wnioski lub uwagi stanowiące różnego rodzaju usterki, awarie, nieprawidłowości, które nie wpływają na bezpieczne i higieniczne warunki przebywania uczniów w szkole, a które należy uwzględnić w planie budżetowym jednostki. W celu usunięcia ww. nieprawidłowości dyrektorzy w ramach posiadanych środków finansowych sukcesywnie w okresie objętym kontrolą (2017-2019) przeprowadzają prace remontowo-modernizacyjne.*

(akta kontroli tom I, str. 58, 70, tom II, str. 1143-1144, tom III, str. 1193-1194, 1200-1201, 1230-1312, 1660-1679, 1681)

Zagadnienie dotyczące realizacji wydatków na zakup pomocy naukowych i dydaktycznych zostało szczegółowo opisane w pkt 1.12. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli tom I, str. 56, 63, 116-118, tom II, str. 1192, 1195)

W latach 2017-2019 przeprowadzono kontrole i przeglądy warunków bezpiecznego przebywania w szkołach specjalnych, jednakże w poniższych przypadkach – jak wykazali dyrektorzy tych szkół – nie zrealizowano zaleceń pokontrolnych:

- a) Szkoła Podstawowa Specjalna nr 2 – nie zrealizowano zaleceń z trzech rocznych przeglądów budowlanych budynku;
- b) Specjalny Ośrodek Wychowawczy nr 2 – nie zrealizowano zaleceń z rocznych przeglądów budowlanych budynku⁷⁶, a w przypadku kontroli Państwowej Straży Pożarnej⁷⁷ – zalecenia z jednej kontroli zrealizowano częściowo, z dwóch kontroli – w pełni, a z jednej – nie zrealizowano.

Odnosząc się do niezrealizowania, bądź niepełnego zrealizowania zaleceń pokontrolnych w Szkole Podstawowej Specjalnej nr 2 oraz Specjalnym Ośrodku Wychowawczym nr 2 Z-ca Prezydenta wyjaśnił: *Miasto/Gmina Bytom jest organem prowadzącym 88 jednostek oświatowych (przedszkoli, szkół i placówek oświatowych), gdzie każdego roku w budżecie zabezpiecza środki finansowe na realizację zaleceń organów kontrolujących, które wypływają z potrzeby zapewnienia bezpiecznych warunków przebywania dzieci i młodzieży w placówkach oświatowych. Nadmieniam, że Miasto w ramach środków budżetowych systematycznie realizuje zalecenia wynikające z przeprowadzonych kontroli i w pierwszej kolejności przeznacza środki finansowe na realizację najpilniejszych inwestycji które wpływają na bezpieczeństwo dzieci i młodzieży. Dodał, że w przypadku Szkoły Podstawowej Specjalnej nr 2 planowana jest termomodernizacja, która ma się rozpocząć w roku 2020. Odnosnie Specjalnego*

⁷⁶ 7 lipca 2017 r., 29 lipca 2018 r. i 5 lipca 2019 r. – W protokołach z rocznych przeglądów budowlanych budynku wskazywano, że należy niezwłocznie dokonać skucia i zabezpieczenia poluzowanych fragmentów tynków elewacji, wskazując jednocześnie, że jest to niezbędne dla bezpiecznego użytkowania budynku. W protokołach tych wskazywano także, że Ośrodek podejmował działania zabezpieczające, a w protokole z 5 lipca 2019 r. ujęto zapis, że zgodnie z informacjami przekazanymi przez zarządcę obiektu w najbliższym czasie planowana jest termomodernizacja budynku.

⁷⁷ 5 maja 2017 r., 10 stycznia 2018 r., 7 września 2018 r. i 7 sierpnia 2019 r.

Ośrodka Wychowawczego podał: *W przypadku zaleceń wydanych dla (...) Ośrodka informuję, że zalecenia straży pożarnej są systematycznie każdego roku realizowane, m.in. wymieniane są drzwi, usunięto boazerię, oczyszczono piony i oznakowano placówkę itp.* Natomiast w zakresie rocznych przeglądów budowlanych budynku Ośrodka Z-ca Prezydenta wyjaśnił, że zalecenia będą realizowane podczas przeprowadzonej inwestycji w zakresie termomodernizacji budynku.

W przypadku Specjalnego Ośrodka Wychowawczego nr 2 – z uwagi na sytuację finansową, tj. brak środków – w latach 2017-2019 nie usunięto usterek opisanych w protokołach z czynności kontrolno-rozpoznawczych przeprowadzonych przez Komendę Miejską Państwowej Straży Pożarnej w Bytomiu i ujętych w decyzjach wydanych przez Komendanta Miejskiego Państwowej Straży Pożarnej w Bytomiu⁷⁸ w 2013 r.⁷⁹. Dyrektor ww. Ośrodka występował do Komendanta Miejskiego PSP z wnioskami w sprawie prolongaty terminu wykonania decyzji, z uwagi na brak wystarczających środków finansowych. Komendant Miejski PSP wydawał kolejne decyzje, w których przesuwano termin usunięcia usterek⁸⁰. W decyzjach Komendanta Miejskiego PSP wskazywano na opóźnienia w realizacji zaleceń pokontrolnych PSP wynikające z niewystarczających środków finansowych⁸¹.

W przypadku Branżowej Szkoły I Stopnia nr 8 Specjalnej dyrektor także występowała do Komendanta Miejskiego PSP w Bytomiu – z uwagi na brak środków finansowych – o przedłużeniu terminu realizacji obowiązków ujętych w decyzji Komendanta Miejskiego PSP w Bytomiu z 2011 r.⁸² W decyzjach Komendanta

⁷⁸ Dalej: Komendant Miejski PSP.

⁷⁹ Decyzja nr 8/2013/MZ z 04.06.2013 r. i decyzja nr 17/2013/MZ z 14.06.2013 r.

⁸⁰ Termin na realizację decyzji nr 17/2013/MZ z 14.06.2013 r. dotyczącej zapewnienia wymaganej długości dojścia ewakuacyjnego poprzez zamknięcie klatki schodowej na całej wysokości, w tym wejścia do piwnicy drzwiami przeciwpożarowymi o klasie odporności ogniowej, co najmniej EI 30 wyposażonymi w samozamykacze oraz wyposażenia klatki schodowej w uruchamiane ręcznie i automatycznie urządzenia przeznaczone do usuwania dymu przesunięto do 31.05.2020 r. (zalecenia zostały częściowo zrealizowane – wymieniono drzwi na pierwszym i drugim piętrze na posiadające klasę odporności ogniowej EI 30).

Termin na realizację decyzji nr 8/2013/MZ z 04.06.2013 r. dotyczącej wyposażenia budynku w instalację wodociagową przeciwpożarową z hydrantami 25 spełniającymi wymagania PN-EN 671-1 przesunięto do 31.05.2019 r.

W dwóch pismach z 29.05.2020 r. dyrektor Specjalnego Ośrodka Wychowawczego nr 2 zwrócił się do Komendanta Straży Pożarnej w Bytomiu z prośbą o prolongatę terminu realizacji zaleceń wynikających z ww. decyzji wskazując, że placówka nie dysponuje środkami finansowymi pozwalającymi na realizację zadań oraz że w tym roku kalendarzowym nie będzie posiadała funduszy na spełnienie zaleceń. Dyrektor wystąpił o prolongatę terminu do końca 2021 r., z powodu kryzysu finansowego związanego z COVID-19.

⁸¹ Przykładowo w decyzji nr 15/2018/MZ z 13.02.2018 r. wskazano, że w trakcie spotkania zorganizowanego w ubiegłym roku przez Wiceprezident Miasta, na której obecni byli naczelnicy Wydziału Edukacji i Wydziału Realizacji Inwestycji i Remontów poinformowano przedstawicieli Urzędu o zaległościach w realizacji decyzji administracyjnych Komendanta Miejskiego PSP w Bytomiu w placówkach oświatowych i przedstawiciele zobowiązali się do brania udziału w czynnościach kontrolno-rozpoznawczych przeprowadzanych w ramach sprawdzeń realizacji niewykonanych decyzji administracyjnych. Ponadto wskazano, że podczas czynności brał udział pracownik Wydziału Edukacji Urzędu, który zadeklarował, że w miarę możliwości finansowych miasta, w 2018 r. zostaną zabezpieczone środki finansowe na realizację, co najmniej części zleceń zawartych w decyzji administracyjnej Komendanta Miejskiego PSP w Bytomiu.

⁸² Decyzja nr MOK-0231/158/MZ-5580/12/11:4 z 27.12.2011 r. Termin na realizację części zaleceń (1. Zabezpieczenie przed zadymieniem klatek schodowych poprzez: a) wyposażenie ewakuacyjnych klatek schodowych w uruchamiane automatycznie i ręcznie urządzenia służące do usuwania dymu, b) wydzielenie strychu od klatek schodowych ścianami o klasie odporności ogniowej co najmniej REI 60 z drzwiami klasy EI 30 wyposażonymi w samozamykacze, c) zamknięcie wejść z klatek schodowych do piwnic drzwiami przeciwpożarowymi o odporności ogniowej klasy co najmniej EI 20 z samozamykaczami, e) zamknięcie wejść z korytarza na poziomie pierwszego piętra do klatek schodowych drzwiami szerokości mniejszej niż 0,9 m; 2. Zapewnienie wymaganej długości dojścia ewakuacyjnego poprzez przywrócenie przejścia pomiędzy ewakuacyjnymi klatkami schodowymi na poziomie drugiego piętra) przesunięto do 30.12.2020 r. Zalecenie wynikające z tej decyzji dotyczące likwidacji prowizorycznej zabudowy pomieszczenia magazynowo-gospodarczego w klatce schodowej obudowanej ścianami wykonanymi z materiałów łatwo zapalnych bez odporności ogniowej (pkt 1d) – jak wynika z protokołu ustaleń z czynności kontrolno-rozpoznawczych Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Bytomiu z 7.09.2017 r. – wykonano.

Miejskiego PSP w Bytomiu przedstawiano, że obowiązki wynikające z ww. decyzji nie zostały zrealizowane, jednocześnie wskazując na ograniczenia finansowe⁸³.

(akta kontroli tom III, str. 1527-1659, 1679, 1681, 1889-1893)

NIK zwraca uwagę na powtarzające się opóźnienia w realizacji zaleceń pokontrolnych Państwowej Straży Pożarnej oraz wynikających z rocznych przeglądów budowlanych budynków specjalnych placówek oświatowych. Opóźnienia te w niektórych placówkach były często kilkuletnie. Należy podkreślić, że aby zapewnić bezpieczeństwo uczniów oraz pracowników placówek, niezbędna jest skuteczna oraz szybka realizacja zaleceń pokontrolnych.

1.13. W okresie objętym kontrolą jedyną placówką kształcenia specjalnego na terenie Miasta prowadzoną przez podmiot inny niż Miasto był OREW, co opisano szczegółowo w pkt 1.1. niniejszego wystąpienia pokontrolnego. Placówka była dotowana przez Miasto. Wysokość przekazanych dotacji w latach 2017-2019 wyniosła odpowiednio: 3.304.860,66 zł, 3.870.065,61 zł i 4.215.160,25 zł, a wysokość wydatków na jednego ucznia odpowiednio: 51.638,45 zł, 55.286,65 zł i 55.462,63 zł.

Udzielając dotacji ww. placówce Miasto uwzględniało zwiększone kwoty wynikające z wag zawartych w algorytmie podziału części oświatowej subwencji ogólnej.

(akta kontroli tom I, str.76-115, 119-121, 125-138B, 475-496, tom II, str. 568-703, 1146-1191)

1.14. W latach 2017-2019 Wydział Kontroli Urzędu przeprowadził łącznie siedem udokumentowanych kontroli w szkołach i placówkach specjalnych prowadzonych przez Miasto Bytom w temacie wybranych zagadnień gospodarki finansowej:

- a) w zespole Szkół Specjalnych nr 3 (dwie kontrole)⁸⁴;
- b) w Specjalnym Ośrodku Wychowawczym nr 2 (dwie kontrole)⁸⁵;
- c) w Branżowej Szkole I Stopnia nr 8 Specjalnej⁸⁶;

⁸³ Przykładowo w decyzji nr 22/2020/MZ z 8.05.2020 r. (w której ustalono nowy termin wykonania zaleceń wynikających z decyzji z 27.12.2011 r.) wykazano, że dyrektor Branżowej Szkoły I Stopnia Nr 8 Specjalnej zwróciła się z prośbą do Komendanta Miejskiego PSP o przedłużenie terminu realizacji obowiązków wynikających z decyzji z 27.12.2011 r. (pkt 1a, 1b, 1c, 1e, 2) ze względu na brak środków finansowych w budżecie Miasta. Wykazano także, że dyrektor poinformowała, że uzyskała informację, iż budżet Miasta zostanie rozdysponowany na realizację decyzji ostatecznych. Jednocześnie wskazano, że zaplanowane czynności kontrolno-rozpoznawcze nie zostały przeprowadzone ze względu na panującą pandemię COVID-19. W piśmie dyrektora tej Szkoły do Komendanta Miejskiego PSP z 19.02.2020 r. dotyczącym prolongaty decyzji z 27.12.2011 r. dyrektor wykazała, że zalecenie dotyczące wyposażenia klatek schodowych w uruchamiane automatycznie urządzenie służące do usuwania dymu zostało częściowo zrealizowane – zamontowano klapy oddymowe bez elektroniki.

W protokole z ustaleń z czynności kontrolno-rozpoznawczych z 12.04.2019 r. wykazano, że nałożone decyzją z 27.12.2011 r. obowiązki nie zostały zrealizowane, a dyrektor Szkoły zwróciła się do Komendanta Miejskiego PSP w Bytomiu o przedłużenie terminu realizacji obowiązków ze względu na brak środków finansowych. W ww. protokole wskazano, że w trakcie czynności kontrolnych przedstawiono korespondencję z Wydziałem Realizacji Inwestycji i Remontów Urzędu, z której wynika, że koszt wykonania zaleceń wynikających z przeglądu stanu technicznego m.in. wykonania decyzji administracyjnych wynosi 485.000 zł. Zawarto także informację, że przyznane środki dla placówek oświatowych wynoszą 280.000 zł, a środki zostaną rozdysponowane według najpilniejszych potrzeb wynikających z ostatecznych decyzji „Sanepidu”. Jednocześnie wykazano, że wykonano na podstawie dokumentacji powykonawczej „Remont dachu ZSZ nr 8 Bytom ul. Józefczaka 40” z grudnia 2013 r. klapy oddymiające bez elektroniki w dwóch klatkach schodowych, jednak ze względu na brak środków zadania nie dokończono.

⁸⁴ 1) Kontrola przeprowadzona w dniach 6-12 i 19-25 kwietnia 2017 r. – w zakresie wybranych zagadnień gospodarki finansowej. Wystąpienie pokontrolne z dnia 13 czerwca 2017 r. Sformułowano zalecenia pokontrolne.

2) Kontrola przeprowadzona w dniach 23-29 listopada 2018 r. – rekontrola – wybrane zagadnienia gospodarki finansowej. Wystąpienie pokontrolne z dnia 14 stycznia 2019 r. Nie sformułowano zaleceń pokontrolnych.

⁸⁵ 1) Kontrola przeprowadzona w dniach 23 sierpnia-12 września 2017 r. – w zakresie wybranych zagadnień gospodarki finansowej. Wystąpienie pokontrolne z dnia 16 października 2017 r. Sformułowano zalecenia pokontrolne.

2) Kontrola przeprowadzona w dniach 31 lipca-30 sierpnia 2019 r. – w zakresie wybranych zagadnień gospodarki finansowej. Wystąpienie pokontrolne z dnia 3 października 2019 r. Nie sformułowano zaleceń pokontrolnych.

- d) w Szkole Podstawowej Specjalnej nr 40⁸⁷;
- e) w Szkole Podstawowej Specjalnej nr 2⁸⁸.

W wyniku sześciorazowej ww. kontroli zostały sformułowane zalecenia pokontrolne⁸⁹. Zalecenia zostały każdorazowo zrealizowane, o czym dyrektorzy szkół i placówek specjalnych informowali Prezydenta Miasta.

(akta kontroli tom III, str. 1194, 1201-1202, 1313-1526)

Urząd w badanym okresie nie występował do dyrektorów szkół specjalnych ani organu sprawującego nadzór pedagogiczny z wnioskami dotyczącymi spraw dydaktyczno-wychowawczych, ponieważ, jak podał Z-ca Prezydenta, nie było takiej konieczności.

(akta kontroli tom I, str. 56, 63)

Uchwałami nr XXXIII/440/16 Rady Miejskiej z dnia 28 listopada 2016 r.⁹⁰ oraz nr LIX/778/18 z dnia 22 stycznia 2018 r.⁹¹ uregulowany został tryb udzielania, rozliczania i kontroli pobrania oraz wykorzystania dotacji udzielonych przez Miasto placówkom niepublicznym, w tym OREW.

We wnioskach o dotacje na lata 2017-2019, kierowanych do Urzędu, OREW każdorazowo podawał planowaną liczbę uczniów, a wnioski składane były w odpowiednim terminie⁹².

Dane stanowiące podstawę naliczenia dotacji na dany miesiąc, podlegały bieżącej kontroli pod kątem aktualnego imiennego wykazu uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego, wydanych przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne. Wykaz uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego obejmował następujące dane: imię i nazwisko wychowanka, typ dokumentu, nazwę poradni wydającej orzeczenie, nr dokumentu, datę wpływu dokumentu do placówki, datę obowiązywania orzeczenia oraz wagę subwencyjną. Ww. informacje co miesiąc były opatrzone klauzulą oświadczenia, że podane dane były zgodne ze stanem faktycznym przez osobę reprezentującą OREW. Rozliczenie pobrania i wykorzystania dotacji z budżetu Miasta za dany rok polegało na podaniu przez OREW wykazu wydatków poniesionych i uwzględnionych w ewidencji placówki. Wykaz ten obejmował: opis wydatku, nazwę wystawcy dokumentu, numer i datę dokumentu, datę zapłaty, kwotę dokumentu, kwotę wydatku finansowego z dotacji przekazanej z budżetu miasta Bytomia.

Wskazane w rozliczeniu dotacji dokumenty dotyczące wydatkowania dotacji w badanym okresie (2017-2019) nie zostały zakwestionowane przez Urząd. Rozliczenie dotacji sporządzał Główny Księgowy, a zatwierdzała osoba reprezentująca OREW.

(akta kontroli tom I, str. 56, 63, tom II, str. 568-703, tom III, str. 1194, 1202)

⁸⁶ Kontrola przeprowadzona w dniach 9-22 maja 2018 r. – w zakresie wybranych zagadnień gospodarki finansowej. Wystąpienie pokontrolne z dnia 3 lipca 2018 r. Sformułowano zalecenia pokontrolne.

⁸⁷ Kontrola przeprowadzona w dniach 6-27 lutego 2019 r. – w zakresie wybranych zagadnień gospodarki finansowej. Wystąpienie pokontrolne z dnia 3 czerwca 2019 r. Sformułowano zalecenia pokontrolne.

⁸⁸ Kontrola przeprowadzona w dniach 4-18 czerwca 2019 r. r. – w zakresie wybranych zagadnień gospodarki finansowej. Wystąpienie pokontrolne z dnia 12 września 2019 r. Sformułowano zalecenia pokontrolne.

⁸⁹ Z wyjątkiem kontroli przeprowadzonej w Zespole Szkół Specjalnych nr 3 w dniach 23-29 listopada 2018 r.

⁹⁰ W sprawie trybu udzielania i rozliczania dotacji z budżetu miasta niepublicznym szkołom, przedszkolom, szkołom podstawowym, w których zorganizowano oddział przedszkolny, innym formom wychowania przedszkolnego i placówkom prowadzonym przez osoby fizyczne i prawne oraz trybu i zakresu kontroli prawidłowości ich pobrania i wykorzystania, Dz. Urz. Woj. Śląsk. poz. 6355.

⁹¹ W sprawie ustalenia trybu udzielania i rozliczania dotacji z budżetu miasta Bytomia dla niepublicznych przedszkoli, innych form wychowania przedszkolnego, szkół i placówek prowadzonych przez osoby prawne i fizyczne na terenie miasta Bytomia oraz trybu przeprowadzania kontroli prawidłowości ich pobrania i wykorzystania, Dz. Urz. Woj. Śląsk. poz. 537.

⁹² Zgodnie z uchwałami z 2016 i 2018 r. wniosek o udzielenie dotacji należało złożyć nie później, niż do dnia 30 września roku poprzedzającego rok udzielenia dotacji. Wnioski na lata 2017-2020 złożono, odpowiednio: 16 września 2016 r., 18 września 2017 r., 13 września 2018 r. i 27 września 2019 r.

W latach szkolnych 2017/2018, 2018/2019 i 2019/2020 Urząd przeprowadzał w okresie październik – grudzień weryfikację danych oświatowych wprowadzonych na dzień 30 września do Systemu Informacji Oświatowej. W szkołach specjalnych sprawdzano czy na podstawie orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego właściwie wskazano w Systemie Informacji Oświatowej podstawę naliczenia subwencji oświatowej.

Weryfikacja ta odbywała się na terenie szkoły, z czego sporządzano notatki. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w zakresie błędnego przypisania niepełnoprawności do wag w bazie danych SIO, szkoły zostały zobligowane do ich niezwłocznego usunięcia poprzez wprowadzenie w 2017 r. i 2018 r. korekty do bazy danych SIO i przesłania pliku z bazą danych SIO do Urzędu, a w 2019 r. poprzez wprowadzenie korekty online. W styczniu każdego roku Urząd, po otrzymaniu wstępnego raportu subwencyjnego na dany rok kalendarzowy, dokonywał końcowej weryfikacji danych oświatowych poprzez sprawdzenie naniesionych przez szkoły specjalne i placówki korekt stwierdzonych nieprawidłowości.

(akta kontroli tom I, str. 57, 65-67, tom III, str. 1193, 1199-1200)

1.15. Jak wyjaśnił Z-ca Prezydenta: *Na właściwy przebieg procesu dydaktyczno-wychowawczego i opiekuńczego przekłada się otwartość dyrektorów szkół specjalnych na wyzwania w zakresie realizacji projektów unijnych, których celem jest podnoszenie kompetencji kluczowych nauczycieli oraz pozyskanie wyposażenia i pomocy dydaktycznych dla szkoły. Dyrektorzy wspólnie z gronem pedagogicznym realizują projekty unijne jako Beneficjenci, a także chętnie przystępują do projektów, w których Miasto jest Beneficjentem. Dzięki temu oferta edukacyjna szkół specjalnych jest bogata i ukierunkowana na realne zaspokajanie potrzeb psychofizycznych uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Ponadto udział szkół specjalnych w projektach unijnych odzwierciedla wypracowane przez nauczycieli nowatorskie formy pracy z dziećmi i młodzieżą z różnym rodzajem niepełnosprawności. Przystąpienie Miasta Bytom i szkół specjalnych do projektów unijnych, a także otwartość na ciekawe alternatywy w pracy z uczniami dysfunkcyjnymi, przyczyniło się do cennej wymiany doświadczeń ze szkołami specjalnymi z innych krajów, a także pozytywnie wpłynęło na poziom szkół w sieci bytomskiego szkolnictwa specjalnego.*

Zakres wsparcia ze środków Unii Europejskiej w ramach szkolnictwa specjalnego opisano szczegółowo w pkt. 1.10 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli tom I, str. 6, 17-18, 21-22, 255-357, tom II, str. 1045-1142)

1.16. Dyrektorzy szkół specjalnych z terenu Miasta na bieżąco sygnalizowali Urzędowi problemy mające wpływ na kształcenie specjalne uczniów. W ramach udzielanego wsparcia Miasto Bytom stale angażowało się we współpracę z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz środowiska lokalnego oraz wspierającymi dzieci i młodzież oraz ich rodziny, m.in. z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie, Sądem Rejonowym, kuratorami społecznymi, Policją, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Strażą Miejską oraz stowarzyszeniami i fundacjami działającymi na rzecz dzieci niepełnosprawnych. Ułatwiając szkołom nawiązanie współpracy z ww. instytucjami Miasto na bieżąco przekazywało informacje dot. projektów, kampanii, organizowanych zajęć itp., w szczególności:

- współpracowało na bieżąco z dyrektorami szkół specjalnych i sądami poprzez kierowanie nieletnich do Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych w celu zapobiegania i przeciwdziałania przejawiającej agresji i dalszej patologii;
- umożliwiała zorganizowanie przez policję i m.in. szkoły specjalne wspólnego przedsięwzięcia, jakim był coroczny spektakl edukacyjny skierowany do uczniów klas pierwszych dot. zachowania bezpieczeństwa na drodze;

- angażowało się w kontaktach z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w różnych sprawach. Jak podał Z-ca Prezydenta: *Dyrektorzy szkół niejednokrotnie borykają się z różnymi problemami w sferze życiowej uczniów, gdzie interwencje pedagogów i psychologów szkolnych nie odnoszą już rezultatów. W celu wspierania rodzin w sytuacjach kryzysowych zachodzi konieczność zorganizowania w szkole zespołu interdyscyplinarnego z udziałem pedagogów i psychologów oddelegowanych z poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz innych przedstawicieli służb;*
- wspierało dyrektorów szkół specjalnych w kontaktach z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną podczas weryfikowania danych w SIO w zakresie orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego;
- udzielało wsparcia dyrektorom szkół specjalnych w ramach kontaktów z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie w zakresie rozpowszechniania akcji promocyjnej pn.: „Drogowskaz dla Rodzin”, który miał na celu działanie na rzecz zapobiegania przemocy i agresji;
- ułatwiała Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Rodzinie kontakt ze szkołami specjalnymi w zakresie diagnozowania i sygnalizowania o niepokojących sytuacjach będących podstawą do założenia „Niebieskiej Karty”;
- współpracowało z Cechem Rzemiosł Różnych, tj. organizacją zrzeszającą pracodawców w zakresie zatrudniania pracowników młodocianych, będących m.in. uczniami Branżowej Szkoły I Stopnia nr 8 Specjalnej.

(akta kontroli tom I, str. 6, 18-19, 255-357, tom II, str. 1045-1142)

1.17. Liczba absolwentów szkół specjalnych ujmowana była w corocznych Raportach o stanie Miasta Bytomia oraz w sprawozdaniach z działalności danej szkoły, które dyrektorzy przedkładali na zakończenie każdego roku szkolnego w Wydziale Edukacji Urzędu. W związku z powyższym Miasto monitorowało na bieżąco liczbę absolwentów w szkołach specjalnych poprzez analizę ww. sprawozdań i raportu. Ponadto dyrektorzy szkół podstawowych specjalnych prowadzili każdego roku rejestr absolwentów dotyczący dalszego kontynuowania przez nich nauki w szkołach ponadpodstawowych funkcjonujących w Bytomiu i poza granicami miasta. Jak podał Z-ca Prezydenta, *Ścisła współpraca dyrektorów szkół specjalnych na poziomie szkoły podstawowej i ponadpodstawowej umożliwiała uczniom kontynuowanie dalszej edukacji w mieście dzięki organizowanym spotkaniom z rodzicami i dniom otwartym. Ponadto Miasto angażowało się w organizację targów edukacyjnych w mieście, co umożliwiała uczniom szkół podstawowych specjalnych zapoznać się z ofertą edukacyjną przygotowaną przez dyrektorów szkół ponadpodstawowych. Dzięki temu uczniowie chętnie wybierają szkołę ponadpodstawową w miejscu zamieszkania, a dyrektorzy szkół podstawowych specjalnych mają możliwość obserwowania swoich absolwentów w dalszej nauce, w różnych uroczystościach, imprezach czy konkursach lokalnych itp. Dyrektorzy szkół ponadpodstawowych wpierają swoich absolwentów w usamodzielnienie się poprzez współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy i organizacjami zrzeszającymi pracodawców oraz monitorują ich losy poprzez dobrowolne utrzymywanie kontaktów ze szkołą. Natomiast monitoring losów wychowanków Specjalnego Ośrodka Wychowawczego prowadzi Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, a losy podopiecznych są znane dyrektorowi placówki i wychowawcom poprzez utrzymywanie z nimi kontaktu.*

Z-ca Prezydenta dodał, że: *W obecnym stanie prawnym nie ma obowiązku prowadzenia przez organ prowadzący szczegółowych analiz i działań w zakresie monitorowania losów absolwentów, w związku z powyższym organ prowadzący ogranicza się jedynie do zebrania informacji o liczbie absolwentów szkół*

podstawowych specjalnych, na podstawie której wnioskuje ilu uczniów postanawia kontynuować naukę w szkołach ponadpodstawowych specjalnych w Bytomiu.

(akta kontroli tom I, str. 6, 19-20, 57, 64-65, tom II, str. 1045-1142)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Katowice, dnia 10 czerwca 2020 r.

Kontroler

Michał Nowak

St. inspektor kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach